

Haig de dir que he vist sovint els americans fer grans i veritables sacrificis a la cosa pública, i he observat cent vegades que, quan cal, no deixen gairebé mai de donar-se un fidel suport els uns als altres.

Les institucions lliures que posseeixen els habitants dels Estats Units, i els drets polítics de què fan tant d'ús, recorden constantment i de mil maneres, a cada ciutadà, que viu en societat. Porten a tota hora el seu esperit cap a la idea que tant el deure com l'interès dels homes és ser útils als seus semblants; i, com que no veu cap causa particular per a odiar-los, perquè no és mai ni el seu esclau ni el seu amo, el seu cor s'inclina fàcilment cap a la benevolència. Hom s'ocupa primer de l'interès general per necessitat, i després per elecció; el que era càlcul esdevé instint; i, a força de treballar pel bé dels seus conciutadans, hom agafa finalment l'hàbit i el gust de servir-los.

Moltes persones a França consideren la igualtat de condicions com un primer mal, i la llibertat política com un segon. Quan són obligats a sofrir-ne un, s'esforcen a escapar almenys de l'altre. I quant a mi, dic que, per a combatre els mals que la igualtat pot produir, només hi ha un remei eficaç: la llibertat política.

Capítol 5

L'ÚS QUE FAN ELS AMERICANS DE L'ASSOCIACIÓ EN LA VIDA CIVIL

No vull parlar d'aquelles associacions polítiques amb l'ajuda de les quals els homes miren de defensar-se de l'acció despòtica d'una majoria o de les intrusions del poder reial. Ja he tractat aquest tema en un altre lloc. És clar que si cada ciutadà, a mesura que esdevé individualment més feble, i per consegüent més incapaç de preservar aïlladament la seva llibertat, no aprengué l'art d'unir-se als seus semblants per a defensar-la, la tirania creixeria necessàriament amb la igualtat. Ací només es tracta de les associacions que es formen en la vida civil i l'objecte de les quals no té res de polític.

Les associacions polítiques que existeixen als Estats Units només

són un detall enmig de l'immens panorama que hi presenta el conjunt d'associacions.

Els americans de totes les edats, de totes les condicions, de tots els esperits, s'uneixen constantment. No sols tenen associacions comercials i industrials en què tothom pren part, sinó que també en tenen de mil altres espècies: de religioses, de morals, de serioses, de fútils, de molt generals i de molt particulars, d'immenses i de força petites; els americans s'associen per a fer festes, fundar seminaris, construir albergs, alçar esglésies, distribuir llibres, enviar missioners als antípodes; d'aquesta manera creen hospitals, presons, escoles. Si es tracta, en fi, de treure a la llum una veritat o de desenvolupar un sentiment amb el suport d'un gran exemple, s'associen. Allà on, al capdavant d'una empresa nova, a França veieu el govern, i a Anglaterra un gran senyor, podeu comptar que als Estats Units veureu una associació.

A Amèrica he trobat tipus d'associacions dels quals confesso que no sabia ni que existien, i sovint he admirat l'art infinit amb què els habitants dels Estats Units aconseguien fixar un objectiu comú als esforços d'un gran nombre d'homes i els feien avançar lliurement cap a aquest objectiu.

He recorregut després Anglaterra, on els americans van agafar algunes de les seves lleis i molts dels seus usos, i m'ha semblat que estaven molt lluny de fer-hi un ús tan constant i tan hàbil de l'associació.

Els anglesos sovint executen aïlladament coses molt grans, mentre que amb prou feines hi ha cap petita empresa per a la qual no s'uneixin els americans. És evident que els primers consideren l'associació com un poderós mitjà d'acció; però els altres semblen veure-hi l'únic mitjà que tenen d'actuar.

Així, el país més democràtic de la terra resulta que és, de tots, aquell en què els homes tenen avui l'art més perfeccionat de perseguir en comú l'objecte dels seus desitjos comuns i han aplicat al més gran nombre d'objectes aquesta ciència nova. ¿Això és el resultat d'un accident, o és que hi ha, en efecte, una relació necessària entre les associacions i la igualtat?

Les societats aristocràtiques contenen sempre en el seu interior, enmig d'una multitud d'individus que no poden fer res per si mateixos, un petit nombre de ciutadans molt poderosos i molt rics; cada un d'aquests pot executar per si sol grans empreses.

En les societats aristocràtiques, els homes no tenen necessitat d'unir-se per a actuar, perquè es mantenen estretament junts.

Cada ciutadà, ric i poderós, hi forma com el cap d'una associació permanent i forçada que es compon de tots aquells que manté en la seva dependència i que fa col·laborar a l'execució dels seus projectes.

En els pobles democràtics, al contrari, tots els ciutadans són independents i febles; no poden fer gairebé res per si sols, i cap d'ells no pot obligar els seus semblants a prestar-li la seva ajuda. Cauen tots, doncs, en la impotència si no aprenen a ajudar-se lliurement.

Si els homes que viuen en els països democràtics no tinguessin ni el dret ni el gust d'unir-se en objectius polítics, la seva independència correria grans riscos, però podrien conservar llargament la seva riquesa i la seva il·lustració; mentre que si no adquirissin el costum d'associar-se en la vida ordinària, la mateixa civilització estaria en perill. Un poble en què els particulars perdessin el poder de fer aïlladament grans coses sense adquirir la facultat de produir-les en comú aviat tornaria cap a la barbàrie.

Dissortadament, el mateix estat social que fa tan necessàries les associacions per als pobles democràtics els les fa més difícils que a tots els altres.

Quan diversos membres d'una aristocràcia volen associar-se, aconsegueixen fer-ho fàcilment. Com que cada un d'ells té una gran força en la societat, el nombre de membres de l'associació pot ser molt petit, i, quan els membres són poc nombrosos, els és molt fàcil conèixer-se, entendre's i establir unes regles fixes.

No hi ha la mateixa facilitat en les nacions democràtiques, on sempre cal que els associats siguin molt nombrosos perquè l'associació tingui algun poder.

Sé que hi ha molts dels meus contemporanis a qui això no els amoïna. Pretenen que, a mesura que els ciutadans esdevenen més febles i més incapaçs, cal fer el govern més hàbil i més actiu a fi que la societat pugui executar el que els individus ja no poden fer. Creuen haver-ho respost tot dient això. Però penso que s'equivoquen.

Un govern podria prendre el lloc d'algunes de les més grans associacions americanes, i, en el si de la Unió, alguns estats particulars ja ho han intentat. ¿Però quin poder polític podria ser suficient mai per a la multitud innombrable de petites empreses que els ciutadans americans executen cada dia amb l'ajuda de l'associació?

És fàcil preveure que s'acosta el temps en què l'home serà cada vegada menys capaç de produir per si mateix les coses més comunes i més necessàries per a la seva vida. La tasca del poder social augmentarà, doncs, constantment, i els seus mateixos esforços el fan cada dia més gran. Com més es posarà en el lloc de les associacions, els particulars, perden la idea d'associar-se, més necessitaran que vingui a ajudar-los: això són causes i efectes que s'engendren sense descans. ¿L'administració pública acabarà dirigint totes les indústries per a les quals no n'hi ha prou amb un ciutadà aïllat? I si finalment arriba un moment en què, a conseqüència de l'extrema divisió de la de propietat, la terra es troba infinitament dividida, de tal manera que només pugui ser cultivada per associacions de llauradors, ¿caldrà que el cap del govern abandoni el timó de l'Estat per a agafar l'arada?

La moral i la intel·ligència d'un poble democràtic no correrien menys perills que el seu comerç i la seva indústria si el govern hi prengués a tot arreu el lloc de les associacions.

Els sentiments i les idees es renoven, el cor s'eixampla i l'esperit humà es desenvolupa sols per l'acció recíproca dels homes els uns sobre els altres.

He mostrat que aquesta acció és gairebé nul·la en els països democràtics. Cal, doncs, crear-la-hi artificialment. I això les associacions són les úniques que poden fer-ho.

Quan els membres d'una aristocràcia adopten una idea nova o conceben un sentiment nou, els posen, en certa manera, al seu costat en el gran teatre on ells mateixos es troben, i, exposant-los així a les mirades de la multitud, els introdueixen fàcilment en l'esperit o en el cor de tots els qui els envolten.

En els països democràtics només el poder social és capaç naturalment d'actuar així, però és fàcil veure que la seva acció és sempre insuficient i sovint perillosa.

Un govern no pot per si mateix mantenir i renovar la circulació dels sentiments i de les idees en un gran poble, com no pot dirigir-hi totes les empreses industrials. Tan bon punt intenti eixir de l'esfera política per a llançar-se per aquesta nova via, exercirà, fins i tot sense voler-ho, una tirania insuportable; perquè un govern només sap dictar regles precises; imposa els sentiments i les idees que afavoreix, i sempre és difícil discernir els seus consells de les seves ordres.

Encara serà molt pitjor si el govern es creu realment interessat a fer que no es mogui res. Llavors es mantindrà immòbil i es deixarà aclaparar per un son voluntari.

És necessari, doncs, que no actuï sol.

Són les associacions les que, en els pobles democràtics, han d'ocupar el lloc dels particulars poderosos que la igualtat de condicions ha fet desaparèixer.

Tan bon punt diversos habitants dels Estats Units conceben un sentiment o una idea que volen presentar al món, es busquen els uns als altres, i, quan s'han trobat, s'uneixen. A partir d'aleshores, ja no són homes aïllats, sinó una força que es veu de lluny, i les accions de la qual serveixen d'exemple; que parla i que és escoltada.

La primera vegada que vaig sentir dir als Estats Units que cent mil homes s'havien compromès públicament a no fer ús de licors forts, la cosa em va semblar més ridícula que seriosa, i d'antuvi no vaig veure clar per què aquests ciutadans tan temperants no es limitaven a beure aigua a l'interior de la seva família.

Vaig acabar entenent que aquests cent mil americans, espantats pels progressos que feia al seu voltant l'embriaguesa, havien volgut concedir a la sobrietat el seu patrocini. Havien actuat precisament com un gran senyor que es vesteix de manera molt senzilla per tal d'inspirar als ciutadans simples el menyspreu pel luxe. És de creure que si aquests cent mil homes haguessin viscut a França, cada un d'ells s'hauria dirigit individualment al govern a sol·licitar-li que vigilés les tavernes en tota l'extensió del regne.

No hi ha res, a parer meu, que mereixi atraure més la nostra atenció que les associacions intel·lectuals i morals d'Amèrica. Les associacions polítiques i industrials dels americans se'ns mostren fàcilment a la vista; però les altres se'ns escapen; i, si les descobrim, les entenem malament, perquè no hem vist gairebé mai res d'anàleg. Cal reconèixer, però, que són tan necessàries com les primeres al poble americà, i potser més.

En els països democràtics, la ciència de l'associació és la ciència mare; el progrés de totes les altres depèn del progrés d'aquesta.

Entre les lleis que regeixen les societats humanes, n'hi ha una que sembla més precisa i més clara que totes les altres. Perquè els homes es mantinguin civilitzats o arribin a ser-ho, cal que entre ells l'art d'associar-se es desenvolupi i es perfeccioni en la mateixa proporció que creix la igualtat de condicions.